

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:28

Torsdagen den 3 mars

§ 1 Utrikes frågor

Kabinettssekreterare Robert Rydberg

Information och samråd inför extrainsatt möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 4 mars 2022

Anf. 1 FÖRSTE VICE ORDFÖRANDEN:

Vi har full uppställning runt bordet, och Utrikesdepartementet är också på plats. Jag förklarar dagens sammanträde i EU-nämnden för öppnat.

Det hålls ett extrainsatt möte i rådet den 4 mars. Jag önskar kabinettssekreterare Robert Rydberg med medarbetare varmt välkomna hit.

Anf. 2 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Ordförande! Rådets nästa möte hålls alltså den 4 mars – i morgon – i Bryssel. På dagordningen står Rysslands aggression mot Ukraina.

Rysslands väpnade angrepp mot Ukraina är nu inne på sitt åttonde dygn. Regeringen har under den gångna veckan haft flera tillfällen att i olika format informera och samråda med riksdagen om utvecklingen. Statsministern höll därutöver i förrgår ett tal till nationen. Jag kan därför fatta mig relativt kort.

Rysslands militära målsättning framstår allt tydligare, nämligen att ta kontroll över Kiev i syfte att avsätta Ukrainas statsledning och knäcka det organiserade ukrainska motståndet. Ukrainska väpnade styrkor och den ukrainska befolkningen fortsätter dock att uppvisa en imponerande motståndskraft och stridsmoral.

Utöver händelserna på marken har Ryssland de senaste dagarna tillkännagivit en demonstrativ beredskapshöjning av de ryska strategiska kärnvapenstyrkorna. Hotfulla uttalanden har kommit från Kreml om konsekvenser för väst till följd av stödet till Ukraina.

De samtal som hållits mellan Ukraina och Ryssland denna vecka, som vi förstår har återupptagits i dag på eftermiddagen, har uppenbarligen inte lett till några resultat. Förutsättningarna kunde knappast vara sämre.

Det senaste dygnet har Ryssland grupperat och använt tunga artilleri- och robotsystem kring flera större ukrainska städer, inklusive huvudstaden Kiev. Mariupol är inringat. Hårda strider sker i Charkiv. Cherson uppges ha fallit i ryska händer. 80 procent av de ryska styrkor som samlats längs gränserna till Ukraina bedöms nu befinna sig inne i landet. Det finns rapporter om att ytterligare styrkor fortsatt tillförs till området utifrån.

Det torde stå utom allt tvivel att den ryska statsledningen är frustrerad och besviken över vad man hittills uppnått under anfallet. Det går långsamt. Man möter motstånd. Omvärlden står anmärkningsvärt enig, inte bara i ord utan också i hårda sanktioner mot Ryssland och starkt stöd, inklusive stöd med vapen, till Ukraina.

Striderna närmar sig alltmer Ukrainas stora städer, inte minst Kiev. Det finns en uppenbar risk att kriget nu går in i en ännu brutalare fas med ännu allvarligare humanitära konsekvenser.

Rysslands agerande är inte bara en attack mot Ukraina. Den är ett hot mot internationell fred och säkerhet och en regelbaserad världsordning. Den ryska invasionen innebär att säkerhetsläget i Europa är förändrat i grunden med konsekvenser även för Sveriges säkerhet. Ansvaret för dessa folkrättsbrott och det lidande som åsamkas den ukrainska befolkningen faller tungt på den ryska politiska ledningen men också på den belarusiska.

I denna exceptionella situation har EU agerat snabbt, kraftfullt och enligt i nära samarbete transatlantiskt med Förenta staterna och Kanada liksom med Storbritannien och andra europeiska och internationella partner. Samarbetet med Nato har fungerat utmärkt.

På EU-nivå har vi under den gångna veckan fattat beslut om mycket långtgående sanktioner i form av fyra sanktionspaket mot Ryssland. I går beslutades om ytterligare ett sanktionspaket mot Belarus. Att Belarus upplåtit sitt territorium för den ryska invasionen innebär ju att även Belarus brutit mot folkrätten, oavsett om det kan beläggas att belarusisk trupp direkt deltar i striderna.

Jag vill i detta sammanhang också passa på att tacka EU-nämnden för gott samarbete i denna brådsnande och krävande sanktionshantering.

Regeringen verkar för ytterligare skärpta sanktioner, inklusive sanktioner mot det ryska ledargarnityret. Regeringen vill se åtgärder mot försäljning av så kallade gyllene pass och uppehållstillstånd i vissa EU-länder. EU bör med upprätthållen enighet isolera Ryssland i olika internationella organisationer.

Vi noterar att 141 av FN:s medlemsstater i FN:s generalförsamling i går röstade för en resolution som fördömer den ryska aggressionen. Endast fem – the usual suspects, skulle man kunna tillägga – röstade nej.

EU har därutöver fattat beslut om stöd till Ukrainas försvarsmakt med sammanlagt 500 miljoner euro, varav 450 miljoner är för vad som enligt den svenska nomenklaturen är krigsmateriel för strid.

Sverige har som bekant fattat ett historiskt beslut om stöd med försvarsmateriel till Ukraina. Det är första gången sedan Stalins angrepp på Finland 1939 som Sverige gett direkt vapenstöd i en pågående konflikt.

Utöver detta har vi kraftfullt utökat vårt övriga stöd, inte minst i form av ytterligare humanitärt stöd till Ukraina om 620 miljoner kronor och en lånegaranti via Världsbanken om 50 miljoner dollar.

Regeringen tittar på ytterligare åtgärder, bland annat på cyberområdet, för att bidra till Ukrainas motståndskraft.

Rysslands aggression mot Ukraina kommer självfallet också att få konsekvenser för våra bilaterala relationer med Ryssland. Regeringen ser över vårt bilaterala samarbete i dess helhet. Samarbetet med den ryska staten ska frysas på alla områden utom de områden som av säkerhetspolitiska och formella diplomatiska skäl är nödvändiga, samtidigt som vi så långt som möjligt – och det är den ryska inre

repressionen som sätter gränserna – vill fortsätta med stödet till det ryska civilsamhället.

Sveriges stöd till människorättsförsvarare, civilsamhälle och oberoende journalistik i Ryssland har gjort skillnad, och de åtgärder som vi vidtar riktar sig mot den ryska regimen – inte mot det ryska folket.

Parallellt med dessa omfattande restriktiva åtgärder ska vi visa ytterligare solidaritet med Ukraina och möjliggöra ytterligare stöd. Regeringen vill omprioritera EU-medel inom nuvarande budgetram för att ge stöd till Ukrainas försvarsmakt och, när detta blir möjligt, för att stödja återuppbyggnaden av Ukraina.

Det finns också ett stort behov av att dokumentera och utreda uppgifter om krigsförbrytelser och brott mot internationell humanitär rätt. Svenska myndigheter ska kunna sekondera experter för att bistå i detta arbete.

Låt mig avslutningsvis säga att regeringen välkomnar Ukrainas europeiska välgval och medlemskapsansökan. Den ska nu behandlas med samma allvar som andra ansökningar, och rådet ska som ett första steg be kommissionen att analysera och åiterrapportera. Vi ska erbjuda allt tänkbart stöd för att Ukraina ska nå sitt mål, dock utan att skapa orealistiska förväntningar om att det kan bli verklighet inom en snar framtid.

I anslutning till utrikesrådet anordnas en informell diskussion om Rysslands aggression mot Ukraina med Förenta staternas, Kanadas och Storbritanniens utrikesministrar liksom med Natos generalsekreterare. Ukrainas utrikesminister väntas delta via videolänk. Sverige har verkat för att även Norges utrikesminister, som befinner sig i Bryssel, ska ges möjlighet att delta.

Anf. 3 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Jag får tacka för att regeringen lägger fram denna ståndpunkt, som vi stöder till fullo.

Vi har ju haft ett antal olika tillfällen att diskutera sanktionsinstrumenten och olika facilitetsvarianter. Med tiden har detta mognat till en lösning som i alla fall Moderaterna är väldigt nöjda med.

Vi från Moderaterna är också nöjda med att det numera finns en enighet i Sveriges riksdag om de sanktioner som Sverige ställde sig bakom med riksdagsbeslutet i måndags. Tiden verkar på många sätt. Både i Sverige och inom EU-gemenskapen tycks det finnas en enighet som är imponerande.

Det finns dock mer att göra. Det är viktigt att Belarus involveras i samma sanktionsinstrument som Ryssland. Man är krigsförbrytare och folkrättsförbrytare på samma sätt, även om man är ett betydligt mindre land, och då ska också EU:s och omvärldens reaktioner vara desamma.

Det tar dock tid för sanktioner att verka och ge effekt. Sanktionerna uppträder ju vid tillfällen när det sker momentana och omedelbara incidenter. Därför är det viktigt att man håller isär detta – sanktionerna ger inte på en vecka den omedelbara effekt som en veckas stridigheter från den ryska armén mot Ukrainas territorium kan göra. Däremot kommer sanktionerna över tid att vara mycket kostsamma.

Det är viktigt att vi när vi använder sanktionsinstrumentet uppvisar tålamod och väntar in effekterna. Detta innebär också att vi kan spara på krut så att vi har mer att ge när, eller om, det en dag behövs.

Vi ställer oss bakom regeringens ståndpunkt i det här sammanhanget.

Anf. 4 MARIA NILSSON (L):

Fru ordförande! Jag har naturligtvis inte några avvikande ståndpunkter – det går knappast att ha det i detta läge, skulle jag säga. Jag vill också säga att vi tackar för det informationsflöde som kommer till oss från regeringen.

Jag har några frågor. Den första gäller att det förekommer bilaterala samtal med Emmanuel Macron och Vladimir Putin, senast i dag under 90 minuter. Tidsangivelserna är väl inte det mest intressanta, utan det är väl snarare innehållet. Är detta någonting som är samordnat i EU-kretsen, eller är det bilaterala initiativ från Emmanuel Macron?

Min andra fråga gäller att det talas om ytterligare sanktioner. Jag noterar att de förslag om åtgärder som är på bordet i mångt och mycket är de som Hans Dahlgren presenterade i veckan. Vad vet ni om andra länders förslag om vad som ska komma på bordet?

Min tredje fråga har jag tagit upp tidigare med kabinettsekreteraren. Den tar vid där Hans Rothenberg slutade. Vi vet att sanktioner ofta inte har någon momentan effekt, men däremot fortsätter våldet och med ökad styrka. Vad finns det för beredskap från EU:s sida att agera i andra riktningar än sanktionsriktningen?

Jag tänker på det som kabinettsekreteraren nämnde om de städer – Cherson, Mariupol och så vidare – som nu är på väg att bli inringade med de humanitära kostnader och förluster som kommer med det när man inte har möjlighet till förnödenheter eller mediciner. Vilka scenarier finns och diskuterar om detta här och nu, så att säga?

Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Tack, kabinettsekreteraren, för redogörelsen som var väldigt fullödig. Jag instämmer precis som tidigare talare i den svenska ståndpunkten. Men jag har ändå några frågor och någonting jag vill trycka på.

Kabinettsekreteraren nämnde stödet till civilsamhället i Ryssland. Det pågår otroligt mycket protester i Ryssland mot kriget. Den ryska befolkningen som protesterar utsätts för hårda repressalier även den. Det är viktigt att stödja den inhemska oppositionen på alla sätt som går. Jag skulle vilja höra lite mer vad som är tänkt där, så långt det nu går och såvida det inte är sekretessbelagt.

En annan viktig fråga är just sanktionerna. Det handlar om att få både den ryska staten och Putin att känna att det blir alltför kostsamt. Det är den vägen som EU och Sverige har gått. Det är också väldigt viktigt med oligarkerna runt om honom och att det blir väldigt kännbart för alla rika i Ryssland, det vill säga att det är kostsamt. Det gäller att stödet till Putin minskar och att trycket inom landet blir mycket större att avsluta och inte rättfärdiga kriget.

När det gäller sanktioner vill jag föra fram det som vi alltid för fram från Vänsterpartiet. EU måste bli mycket tuffare när det gäller att även sluta köpa energi – gas, uran och så vidare – från Ryssland.

Jag vill också ta upp krigsförbrytelser. Det är otroligt bra att regeringen driver på att EU ska samla in fakta och utreda misstankar. Det leder mig också in på att det i dag kommit rapporter som krigsbrott som tyvärr utförs av Ukraina.

Jag hoppas att det är falska ryktesspridningar. Jag tror att det är falska ryktesspridningar. Det förekommer ryktesspridningar om att Ukraina nu

har sagt att man inte kommer att ta några krigsfångar utan att de kommer att avrättas. Det låter som en skröna. Men det är otroligt viktigt att EU:s och Europas stöd till Ukraina är tydligt med att vi inte accepterar krigsförbrytelser heller från Ukrainas sida. Förhoppningsvis är det väldigt falska rykten. Vi vet att det finns väldigt mycket desinformation som sprids. Det gäller att kunna bena ut vad som är vad i detta.

Jag ger mitt fulla stöd till förslaget till svensk ståndpunkt.

Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD):

Vi står naturligtvis bakom den svenska ståndpunkten. Jag vill bara betona att vi verkligen uppskattar den enighet som vi har i riksdagen bland de olika partierna.

Vidare vill jag bara också poängtera, precis som tidigare talare också har gjort, vikten av att också Belarus inkluderas i sanktionerna.

Anf. 7 ROBERT HALEF (KD):

Tack, kabinetssekreteraren, för redogörelsen.

Vi från Kristdemokraternas sida stöder också regeringens ståndpunkt. Samtidigt har det hittills gjorts ett bra arbete med alla stöd som nämndes av kabinetssekreteraren. Det har varit bra insatser och stöd för behövande i Ukraina. Även dagens utspel om att Sverige ska gå i god för 50 miljoner dollar via Världsbanken i lån till Ukraina är också ett bra initiativ.

Vi säger ja till alla dessa insatser och ställer oss bakom ståndpunkten som finns utskickad.

Anf. 8 MARTIN MARMGREN (MP):

Vi från Miljöpartiet vill såklart också tacka. Vi står helhjärtat bakom regeringen. Vi håller också med det som Vänsterpartiet tog upp om vikten av att inom EU fortsätta att arbeta för ett totalt stopp av import för rysk olja och gas så fort som möjligt. De pengarna går rakt in i Putins krigskassa.

Mycket har tagits upp. Jag har en fråga till. Det gäller möjligheten för civilsamhället som till exempel Röda Korset att verka i dessa krigszoner. Är det någonting som kabinetssekreteraren kan säga någonting om? Hur ser situationen ut? Finns det tillgång till humanitär hjälp för dem som nu drabbas av den här fruktansvärda situationen? Kan EU göra någonting där?

Anf. 9 FÖRSTE VICE ORDFÖRANDEN:

Från Centerpartiets sida är det också självklart uppställning vad gäller att göra vad vi kan för att ytterligare förstärka sanktioner och på alla sätt åstadkomma en rörelse åt andra hållet.

Det jag funderar på är om man i diskussioner om ytterligare sanktioner i likhet med landningsförbud och överflygningsförbud för Aeroflot också har funderat på förbud på land och vatten, alltså hamnar, för statliga eller Putinnära transporter? Det är också ett sätt som man skulle kunna ytterligare försvåra och förstärka sanktionsdelen.

För övrigt vet jag att det finns en stor oro i både Moldavien och Georgien om läget för deras situation. Det gäller att kunna ha mer än en boll i luften samtidigt. Jag funderar på ifall det finns något arbete kopplat till de ländernas situation i nuläget.

Jag välkomnar det positiva anslaget för medlemsansökan och att det också finns där.

Jag kan konstatera att det finns en uppställning i EU-nämnden för den linje som kabinetssektoren har presenterat, men det finns lite frågor.

Anf. 10 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag tar frågorna ungefär i den ordning som de framfördes.

Till att börja med vill jag också från regeringens sida uttrycka uppskattning över vår breda enighet när det gäller de viktiga aspekterna av den svåra kris som vi står inför. Det är en enighet som är en styrka för oss och som är en styrka för oss inte minst eftersom detta är en kris som vi är övertygade om kommer att bli långvarig.

Det för mig också till Hans Rothenbergs reflektioner kring sanktioner, som jag fullständigt håller med om. Det handlar om uthållighet, tålamod och beredskap att hålla kvar sanktionerna samt att målmedvetet se var eventuella kryphål uppstår. Var finns behov av att göra nätet ännu mer finmaskigt? Var kan ytterligare åtgärder vidtas?

Uthållighet och tålamod är nödvändigt för att sanktionerna förhoppningsvis på sikt ska kunna få den effekt som vi vill att de ska få. Det handlar om en effekt där vi sätter tryck på de ryska makthavarna och ett tryck på oligarkerna som håller uppe Putins regim. Vi har redan fått några indikationer på att några av dem har gett uttryck för att de är bekymrade. Det är viktigt att de blir ännu mer bekymrade och att fler blir bekymrade framöver.

Det finns också en annan viktig effekt av sanktioner. Det handlar om den signal det sänder till dem som inte är en del av den ryska maktapparaten. Det är en signal om att omvärlden tycker att den ryska statens agerande är oacceptabelt. Det är en moralisk signal likaväl som en politisk påtryckning. Också detta gör det viktigt att vi är uthålliga.

Arbetet pågår med analyser av sanktioner och att utarbeta ytterligare förslag och att försöka göra nätet mer finmaskigt, förhindra kryphål och så vidare. Det handlar om att föra upp ytterligare oligarker på listorna. Det är ett arbete där inte minst EU-kommissionen, Förenta staterna och exempelvis det amerikanska finansdepartementet är utomordentligt aktiva. Där har man en mycket stor och välutvecklad expertis och där den transatlantiska dialogen fungerar mycket väl.

Jag tror att många av de beslut om ytterligare åtgärder och de ytterligare beslut som vi säkert kommer att fatta kommer att förberedas på det sättet. Samtidigt finns det naturligtvis ett utrymme för medlemsstater liksom Sverige att lägga fram olika typer av förslag och idéer som sedan naturligtvis måste studeras och analyseras snabbt men också professionellt och korrekt. Det handlar om att man ser till effekterna, juridiska aspekter och så vidare.

Tanken på att sanktionerna ska omfatta även hamnar är en idé som har funnits med i diskussionerna och som analyseras. Där finns dock vissa juridiska problem som har att göra med rätten till fri sjöfart och med formella åtaganden som länder har gjort avtalsmässigt, som måste analyseras. Det är möjligt att vi kommer att hamna där, men vi är ännu inte vid den punkten.

Vi kommer som sagt att se att de nuvarande sanktionerna – jag vill inte minst lyfta fram de åtgärder som riktats mot den ryska centralbanken – är

åtgärder som kommer att få en väldigt stark och tydlig ekonomisk effekt. Det är ingen slump att Moskvabörsen fortsatt i princip är stängd.

Den mest effektiva ytterligare åtgärd som skulle kunna vidtas vore naturligtvis att strypa den ryska försäljningen av gas och olja till Europa; det är alldeles givet. Vi vet samtidigt att ett antal medlemsstater har ett väldigt stort beroende av den typen av produkter. Vi vet att detta är ett område där det är relativt stor sannolikhet för att Ryssland faktiskt kommer att vidta åtgärder i form av motsanktioner, exempelvis att man under en tid stänger av leveranserna och säger att gasledningarna måste renoveras eller repareras, för att sätta tryck på enskilda medlemsstater.

Vi har sett protester i Ryssland, inte i stor skala men modiga protester. Vi har sett en del protester på gatorna, liksom skriftliga upprop, till exempel av journalister, även från relativt regimnära medier. Vi såg häromdagen ett antal, flera hundra, tidigare studenter och lärare vid Moskvas diplomatinstitut samlas för en protest. De är inte normalt sett rebeller och regeringsmotståndare utan personer som befinner sig relativt nära etablissemangen.

Det förekommer alltså protester, och det finns, tror jag, hos relativt många, inte minst i den yngre generationen, en känsla av sorg och skam. Det är inte deras land, det Ryssland som de känner och älskar, som man ser uppträda på det sätt som sker i Ukraina.

Men repressionen är självklart hård, liksom desinformation och bristen på saklig information om vad som händer.

Vi har från svensk sida under många år haft ett omfattande bistånd till det ryska civilsamhället. Det är ett stöd som vi är angelägna om att kunna fortsätta med. Det blir svårare och svårare att genomföra det. Vi vet att man från myndigheternas sida redan sedan länge har ögonen på den verksamhet som Sida och Svenska institutet bedriver i Ryssland. Om möjligheterna till stöd på det sättet stryps ska vi försöka hitta andra vägar att fortsätta med ett stöd som vi tycker är riktigt.

Krigets lagar ska respekteras av alla. De gäller även för ett land som försvarar sig mot aggression. Detta är ett självklart budskap. Samtidigt ska vi vara väldigt medvetna om att det från rysk sida förekommer mycket desinformation om vad som sker. Det har till exempel förekommit helt overifierade, osannolika och obelagda uppgifter om att man från ukrainsk sida skulle ha använt vit fosfor, som är ett förbjudet och mycket otäckt stridsmedel. Den typen av påståenden ska vi ta med en extremt stor nypa salt.

Vi kan notera att man från Ukrainas sida sagt att man mycket gärna vill att internationella undersökningsmekanismer – det finns ett antal olika organ med kompetens på detta område – ska följa och rapportera om vad som händer inne i Ukraina.

Humanitär hjälp är centralt. Röda Korset har en viktig roll. Sverige har gett ett ytterligare bidrag på 40 miljoner kronor till Internationella rödakorskommittén för verksamheten inne i Ukraina, samtidigt som vi fortsatt är en av de allra största givarna när det gäller kärnstöd till Röda Korset.

Det är också, tycker jag, bra och viktigt att lyfta fram Moldavien och Georgien i detta sammanhang. Att stå upp för Ukraina i detta läge är också ett sätt att stå upp för Moldavien och Georgien. Bristen på internationell solidaritet och internationellt engagemang för Georgien 2008 var också

något som av Ryssland uppfattades som ett klartecken att göra det man gjorde i Ukraina 2014. Vi har alltså goda skäl att stödja alla dessa tre länders suveränitet och territoriella integritet. Detta var också en mycket viktig prioritering under det svenska OSSE-ordförandeskapet i fjol. Vi är också här en av de största bilaterala givarna, med ett stöd till Moldavien i fjol på sammanlagt 142 miljoner, och till Georgien på 134 miljoner kronor. Detta är alltså ett viktigt fortsatt stöd.

När det gäller Macron och Putin har den franske presidenten, lyfter man från fransk sida fram, inte sökt eller eftersträvat något europeiskt mandat för de samtal som han fortfarande har med Putin. Det är bra att det man framför till Putin är den överenskomna europeiska linjen och de europeiska kraven på Ryssland. Det är möjligt att någon form av återrapportering om denna kontakt kommer att komma vid utrikesministermötet i morgon eller vid ett annat tillfälle.

Anf. 11 ARIN KARAPET (M):

Fru ordförande! Jag har två frågor som berör socialförsäkringskommittén. Enligt den senaste siffran från UNHCR eller om det var Unicef är det över en miljon som har lämnat Ukraina den senaste veckan. Det största ansvaret har tagits av Polen. Men kriget kommer dessvärre att fortsätta, och det innebär att fler människor kommer att lämna Ukraina.

Min fråga till kabinetssekreteraren är om regeringen har någon form av uppskattning eller ungefärlig siffra när det gäller hur många som kan väntas fly från Ukraina. Och hur ser Sveriges kapacitet ut?

Den andra frågan handlar om rörelsefriheten. Under lång tid har väldigt många ryska medborgare fått Schengenvisa, som kan gälla i alltifrån ett till fem år. Det handlar alltså inte bara om golden pass eller uppehållstillstånd. Det har gått rykten, och vi vill få klarhet. Pågår det några som helst diskussioner eller har det funnits på bordet att införa en sådan sanktion, att återkalla alla Schengenvisa som har utfärdats till ryska medborgare? Detta är också ett sätt att sätta tryck på det ryska civilsamhället – ni måste också ta ert ansvar och vända er mot er ledare, det vill säga Putin. Det måste komma en förändring även inifrån Ryssland, på samma sätt som när man slår till mot det finansiella systemet. Det slår också mot det civila samhället.

Anf. 12 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Det var en fråga jag glömde som jag tycker passar bra ihop med flyktingfrågan. Detta är också en sådan sak där det är svårt att veta om det rör sig om medveten desinformation eller om det stämmer.

Det har ju kommit rapporter om att många som varit bosatta i Ukraina men inte ursprungligen är ukrainare – gäststuderande och liknande – inte har haft möjlighet att lämna Ukraina och inte har fått åka med på till exempel tåg och bussar. Är detta något som Utrikesdepartementet har tittat på eller som EU har diskuterat, det vill säga hur man skulle kunna ge stöd till människor med annat medborgarskap som vill lämna Ukraina?

Anf. 13 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru ordförande! Ni får ursäkta om jag nu ställer en fråga som ni alla har avhandlat, men jag sitter ju inte i utrikesutskottet.

Två ledamöter lyfte fram det här med att gasen som kommer in köps av flera länder i EU. Jag skulle vilja ha ett förtydligande. Det var mest ”man” i svaret från kabinetssekreteraren. Det blev lite luddigt. Handlar det om Sveriges ställning eller om EU-länder som i dag köper gas?

Det jag tycker är problematiskt är att det är lite av en elefant i rummet; här anstränger sig omvärlden för restriktioner, men stora länder som Tyskland och Italien stöder aktivt Putin och hans krigskassa. I går gick Tyskland ut och sa att man har en möjlighet att hantera ett eventuellt stopp från Moskvas sida. Men då undrar ju jag: Varför föregår man inte detta genom att stoppa kranen från Tysklands sida och hantera det? Olja kan man sälja på världsmarknaden, men med gasen är det oerhört svårt. Den ska göras om till flytande form och skeppas iväg. Det här borde vara ett sätt att strama åt hans krigskassa.

Anf. 14 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Den siffra vi fick i morse var att ungefär 1 miljon ukrainare lämnat landet. Jag skulle inte vara förvånad om den siffra som vi kommer att få höra i kväll är högre. UNHCR:s beräkningar har varit att upp till 5 miljoner kan komma att lämna landet. Men alla siffror av det slaget är naturligtvis utomordentligt osäkra och beror på hur konflikten utvecklas i fortsättningen och faktiskt också på vilka möjligheter som finns fysiskt och säkerhetsmässigt att lämna landet. Den västra delen av Ukraina nära gränsen mot Polen, Slovakien och Moldavien har hittills relativt sett varit mindre påverkad av konflikten än andra delar. Vi kan inte vara säkra på att det fortsätter på det sättet.

Det är förstås väldigt svårt att veta vart – till vilka EU-länder – de som lämnar landet kommer att ta vägen. Vi räknar med att man inom mycket kort tid kommer att fatta ett formellt beslut inom EU i enlighet med det nya massflyktsdirektivet, som ger möjlighet för ukrainare som lämnat Ukraina att under tre år ha fri rörlighet inom Schengenområdet, söka arbete, bosätta sig på den plats där de vill bosätta sig och åtnjuta lokala sociala och andra förmåner.

Vi har väl anledning att tro att flertalet kommer att söka sig till länder relativt nära Ukraina och länder som redan i dag har en stor ukrainsk befolkning, medan sannolikt ett mindre antal kommer att söka sig till länder som till exempel Sverige. Men det vet vi inte. Det är antaganden. Vi har, förstår jag, på Migrationsverket en god beredskap för att hantera detta, även en situation i vilken ett relativt stort antal ukrainska flyktingar skulle välja att söka sig till Sverige.

En typ av sanktionsåtgärd som regeringen inte tror på och där vår skepsis delas av många andra i EU-kretsen skulle vara visumförbud för ryska medborgare, återkallande av Schengenviseringar och liknande – om det ens är möjligt. Det är en typ av åtgärd som skulle slå direkt mot det ryska folket. Det är också en typ av åtgärd som mycket väl skulle kunna användas av Putin och hans gelikar för att sprida bilden av att omvärlden är russofobisk, hatar Ryssland och ryssar och så vidare. Om fler ryska ungdomar, studenter och andra väljer att komma till Västeuropa, lär känna våra samhällen och lär känna våra värderingar är det någonting som är positivt och som vi inte har anledning att motverka.

Jag uppfattar inte att det har funnits särskilda svårigheter som har med olika nationaliteter att göra när det gäller möjligheterna att lämna Ukraina.

Däremot har det kommit rapporter – det har publicerats ganska många sådana i medier – om incidenter och händelser vid gränsövergångar där exempelvis studenter och andra med afrikanskt ursprung utsatts för särbehandling, glåpord och annat sådant. Detta är naturligtvis väldigt beklagligt och också förstås någonting som kan spelas in i ett propagandaspel, vilket vi har anledning att undvika.

När det gäller rysk energiexport: Sverige är i det här sammanhanget i den lyckliga positionen att vi har ett utomordentligt litet beroende av petroleumprodukter från Ryssland, till skillnad från vissa andra medlemsstater, exempelvis Tyskland, Italien och Cypern. Då kanske det inte i första hand är vår uppgift att driva krav på sanktionsåtgärder som har liten skadlig effekt för Sverige men påverkar andra medlemsstater i betydligt större utsträckning. Det kanske snarare är de medlemsstaterna som bör ta upp den typen av frågor. Jag vill ändå framhålla att den tyska regeringen mycket snabbt var ute och konstaterade att Rysslands agerande innebär ett slut på Nord Stream 2.

Sedan är det viktigt att vi alla gemensamt driver på för en utfasning av fossila bränslen. Det är det bästa och långsiktigt effektivaste sättet att säkerställa försörjningstrygghet, värna klimatet och minska vårt importberoende från Ryssland.

Anf. 15 FÖRSTE VICE ORDFÖRANDEN:

Jag glömde upplysa nämnden om att detta är en diskussionspunkt. Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Tack så mycket, kabinetssekreteraren med medarbetare! Stort lycka till inför mötet i morgon och fin resa!

Anf. 16 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Tack!

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikes frågor

2021/22:28

3 mars

.....	1
Anf. 1 FÖRSTE VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	1
Anf. 3 HANS ROTHENBERG (M)	3
Anf. 4 MARIA NILSSON (L)	4
Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	4
Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD)	5
Anf. 7 ROBERT HALEF (KD)	5
Anf. 8 MARTIN MARMGREN (MP)	5
Anf. 9 FÖRSTE VICE ORDFÖRANDEN	5
Anf. 10 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	6
Anf. 11 ARIN KARAPET (M)	8
Anf. 12 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	8
Anf. 13 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	8
Anf. 14 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	9
Anf. 15 FÖRSTE VICE ORDFÖRANDEN	10
Anf. 16 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	10